

техніки. Для найповнішого забезпечення інформацією фахівців даної галузі необхідне повне використання її з усіх періодичних видань (ядра, зон Б і С).

Картина розсіювання з кількох вузьких тем одного журналу за визначений термін показує, що: ступінь розсіювання значно варіюється залежно від актуальності теми; перелік тем зони «ядра» не є стабільними і однаковими, зона «А» не завжди профільна темі.

Отже, закон Бредфорда можна розглядати як наближену феноменологічну модель, але не розрахункову. Для необмеженого користування як фаховою періодикою, так і періодикою з суміжних галузей, є стратегія «самоархівування наукових публікацій» та створення електронних журналів відкритого доступу, найбільшими активними захисниками яких є бібліотеки. Стратегія самоархівування включає в себе розміщення авторами електронних версій своїх наукових публікацій у загальнодоступних архівах електронних документів, у вільному доступі в Інтернеті. Самоархівування дає змогу підвищити ефективність використання результатів наукових досліджень завдяки вільному доступу до наукових матеріалів [3].

Список використаних джерел:

1. Маркусова В. А. Еще раз об оценках в науке с помощью статистических данных / В. А. Маркусова // НТИ. Сер. 1. Орг. и методика информ. работы. – 2000. – № 8. – С. 17-24.
2. Соляник А. А. Документні потоки та масиви: навч. посіб. для вищ. навч. закл. культури і мистецтв / А. А. Соляник. – Х.: КДТЕУ, 2000. – 109 с.
3. Шерепа Т. А. Концепція побудови пошукового апарату архіву мережевих ресурсів наукової бібліотеки / Шерепа Т. А. // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 21-23 травня 2007 р. / Держ. академія керівних кадрів культури і мистецтва. – 2007. – С. 194-196.

Кугай О.О.

магістр,

Науковий керівник: Т.М. Білоусько

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри документознавства

та інформаційної діяльності в економічних системах,

Полтавський університет економіки і торгівлі

КОМПЛЕКТУВАННЯ БІБЛІОТЕЧНИХ ФОНДІВ ЕЛЕКТРОННИМИ РЕСУРСАМИ

Можливості, які відкрили електронні технології і використання Інтернет, викликали кардинальні зміни в комплектуванні бібліотечних фондів електронними ресурсами.

В останні роки ми спостерігаємо тенденцію збільшення числа віддалених користувачів бібліотеки, розширення поля доступу до бібліотечної інформації.

Характерною особливістю нової категорії користувачів є висока інформаційна культура. Це відкриває перед бібліотекою нові можливості взаємин з користувачами.

Аналізу діяльності веб-сайтів бібліотек та їх ролі в науково-інформаційному просторі України присвячені праці Ю. Артемова, О. Грогуль, О. Жабін, Н. Волян. Питання змісту, комплектації електронними ресурсами бібліотеки досліджували Л.Філіпова, Д. Соловяненко, Г. Нежурбіда.

Метою дослідження є аналіз інформаційно-пошукових систем бібліотеки щодо комплектування бібліотечних ресурсів і пошук ефективного механізму для їх подальшого розвитку, а також дослідити вимоги до розроблення і створення інформаційно-пошукових систем бібліотеки, які здатні в автоматизованому режимі отримувати дані із електронних документів з метою їхнього впровадження у науково-інформаційний процес.

В даний час найчисленніший контингент читачів – учні середніх шкіл, студенти середніх та вищих навчальних закладів, тобто молодь. Бібліотечне обслуговування цієї категорії користувачів характеризується поєднанням традиційних та інноваційних прийомів, підходів, форм обслуговування, але все ж на перше місце виходять нові інформаційно-комунікаційні технології.

Молодь активно освоює нові форми бібліотечного обслуговування. Так, молоді люди воліють підібрати потрібну літературу, вивести список відібраних книг або заповнити вимоги, звернувшись до електронного каталогу з домашнього комп'ютера, а прийшовши до бібліотеки, не витратити на це часу. За наявності у фундації паперових версій законодавчих збірників нормативних актів, молоді користувачі воліють працювати з електронними правовими базами даних, що надають розширені можливості пошуку.

Як бібліотеки відповідають на зміну потреб користувачів? Сьогодні змінюється основний принцип розвитку бібліотеки: від накопичення інформації всередині бібліотеки ми прагнемо перейти до надання інформації, розподіленої по віддаленим місцям зберігання, у тому числі в Інтернеті. Даний принцип особливо актуальний для невеликих бібліотек (які входять до складу ЦБС, і децентралізованих бібліотек), що не мають власних достатньо конкурентоспроможних інформаційних ресурсів і прагнуть не втратити «свого читача».

На сьогодні Інтернет – головне джерело електронних документів. Говорячи про засоби інформаційного пошуку в його мережі, зазвичай мають на увазі пошукові системи з їхньою можливістю пошуку інформації по всьому Інтернету (принаймні, за всіма www-сторінками). А вони відомі всім користувачам Інтернету: Google, Yahoo, Yandex та ін. Однак для знаходження документів, користувачі часто звертаються до тематичних каталогів інтернет-ресурсів, що є структурованими наборами посилань на документи відповідної тематики.

Інформаційно-пошукова система (ІПС) – це сукупність довідково-інформаційного фонду і технічних засобів інформаційного пошуку в ньому. У свою чергу, довідково-інформаційний фонд (ДФ) – це сукупність інформаційних масивів (упорядкованих сукупностей документів, фактів або

відомостей про них) і пов'язаного з ними довідково-пошукового апарату (тобто даних про адреси зберігання документів з певними пошуковими образами документа). Пошуковий образ документа – це текст, що складається з лексичних одиниць інформаційно-пошукової мови (тобто спеціального формалізованої штучної мови), що виражає основний смисловий зміст документа і призначений для реалізації інформаційного пошуку. Процес вираження змісту документа на інформаційно-пошуковій мові називається індексуванням.

Під документом у цьому контексті, як правило, розуміють не тільки короткий виклад того, про що описує документ, а його бібліографічний опис: назва, прізвища його авторів, вихідні дані. Сукупність виділених у процесі індексації характеристик документа разом з формальним описом структури цих характеристик зазвичай називають метаданими [1].

Наприклад, одна з найбільших Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України, що є бібліотекою відкритого доступу і передбачає безкоштовний доступ читачів до наукової інформації в Інтернет з правом читати, завантажувати, копіювати, розповсюджувати, друкувати, проводити пошук, посилатися на повнотекстові статті, індексувати, тобто використовувати її з законною ціллю без фінансових, юридичних і технічних перешкод, що відповідає Будапештській Ініціативі Відкритого Доступу.

Бібліотека НАН України на вересень 2015 р. має поточний стан: 428 журналів, 3 756 випусків, 79 814 статей, 10 690 173 переглядів, 17 042 826 завантажень [2]. База даних наукових публікацій Web of Science – одна з найбільших – містить понад 50 млн записів [3].

Довідково-інформаційні фонди більшості інформаційно-пошукових систем, що працюють з електронними документами, поповнюються не ручним способом, а за допомогою тих чи інших програм, що автоматизують пошук та індексацію документів.

Звичайною практикою універсальних пошукових систем є представлення пошукового образу документа у вигляді неструктурованого набору ключових слів – інформативних слів, приведених до стандартної лексикографічної форми. Конкретні критерії включення слова або словосполучення до безлічі інформативних слів залежать від виду ІПС [4].

Система автоматизації бібліотек, яка відповідає всім міжнародним вимогам, що пред'являються до сучасних бібліотечних систем, і в той же час підтримує всі традиції бібліотечної справи є автоматизована бібліотечно-інформаційна система ІРБІС.

До основних характеристик системи ІРБІС є робота в локальних обчислювальних мережах будь-якого типу без обмеження кількості користувачів; повна інтеграція в корпоративні бібліотечні системи і технології на основі засобів підтримки Web-технологій і протоколу Z39.50 та повної сумісності з міжнародними форматами UNIMARC, MARC21 і Російським комунікативним форматом RUSMARC; підтримка довільної кількості баз даних, що становлять Електронний каталог або є проблемно-орієнтованими бібліографічними базами даних; технологія автоматичного формування

словників, на основі яких реалізується швидкий пошук за будь-якими елементами опису і їх поєднаннями; засоби для ведення і використання Авторитетних файлів, алфавітно-наочного покажчика до УДК/ББК і Тезауруса; підтримка традиційних «паперових» технологій: від друку аркуша замовлення і книги сумарного обліку до друку всіх видів каталожних карток; технології, орієнтовані на використання штрих-кодів на екземплярах видань і читацьких квитках; підтримка повних текстів, графічних даних і інших зовнішніх об'єктів (включаючи ресурси Internet); засоби для перекладу призначених для користувача інтерфейсів на інші мови. Але і ця система має ряд недоліків. Наприклад, вона не може комплексно автоматизувувати архів [5].

Поява електронних видань поряд з друкованою продукцією викликала закономірний процес переформатування і перекроювання українського інформаційного простору. При цьому розподіл періодики на електронний і друкований сегменти – лише одна з рис тих глибинних зрушень, що відбуваються протягом останніх десятиріч.

Поява публікацій на електронних носіях змінила алгоритм пошуку і роботи з інформацією читача, при цьому бібліотека опинилася в нових умовах, за яких частина інформації не фіксується на друкованих носіях і не може зайняти своє місце у фондах книгосховища у вигляді друкованого видання, а віртуально існує в електронному просторі.

На сьогодні для бібліотечних закладів важливим є питання зміни роботи з інформаційним ресурсом, адже традиційні форми комплектування бібліотечного фонду друкованими періодичними виданнями залишаються поза сферою охоплення величезний масив електронної періодики.

Забезпечення бібліотеками можливості роботи з електронним ресурсом передбачає необхідність наявності у бібліотечних закладах відповідної техніки і Інтернету, а також необхідних знань і навичок у бібліотекаря для надання кваліфікованої допомоги [6].

Отже, проблеми створення, впровадження та використання автоматизованих інформаційних систем підлягають подальшому вивченню та доробці.

Бібліотечні установи, лишаячись традиційним центром інформаційного обслуговування читача, освоюють нові форми інформування з використанням комп'ютерних технологій.

Важливо, щоб за потреби бібліотеки могли надавати доступ різним категоріям читачів, враховуючи їхні уподобання, як до друкованого, так і до електронного ресурсу, що передбачає відповідне фінансування та технічні можливості, достатнє комплектування бібліотечних фондів друкованою періодикою, відповідний кваліфікаційний рівень бібліотечних кадрів.

Список використаних джерел:

1. Струнгар В. Інформаційно-пошукова система бібліотеки як інструмент прискорення опрацювання даних / В. Струнгар // Вісн. Кн. палати. – 2013. – № 10. – С. 28-30.
2. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. – Mode of access: <http://dspace.nbuv.gov.ua/> – Title from the screen.

3. Web of science. – Mode of access: http://wokinfo.com/products_tools/multidisciplinary/webofscience/. – Title from the screen.
4. White W. G. The core business web: a guide to key information resources / Gary W. White. – Routledge: Barnes & Noble, 2013. – 340 p.
5. Автоматизована бібліотечно-інформаційна система ІРБІС <http://www.nbu.gov.ua/node/1370>
6. Шейко В. Електронні бібліотеки в Україні: перспективи розвитку / В. Шейко, Бібліотечний вісник. – 2007. – № 5. – С. 31-34.

Мосійчук А.О.

аспірант,

Київський національний університет культури і мистецтв

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ В ГРОМАДЯНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

«Хто володіє інформацією, той володіє світом» – ці знакові слова сказав колись прем'єр-міністр Великобританії Уїнстон Черчилль. І справді так, адже саме інформація у сучасному світі – це стратегічний ресурс, який є затребуваний кожною людиною для саморозвитку та самоствердження.

На сьогодні існує безліч джерел отримання інформації, і з кожним роком їхня кількість зростає. У зв'язку із постійним вдосконаленням інформаційних та комунікативних технологій, будь-який конфлікт має своє відображення в мережі «Internet». Саме інформування суспільства за допомогою електронних інформаційних технологій набула такої щільності й інтенсивності, що це стало підґрунтям для формування технологічно організованих соціальних мереж. Їхня епоха, як засвідчують дослідники, «розпочалась 1997-го, коли нью-йоркська компанія «Sixdegrees.com» показала людству небачений раніше сервіс, в основі якого були справжні імена користувачів» [2, с. 22].

Термін «соціальні мережі» був введений в 1954 році соціологом з Манчестерської школи Джеймсом Барнсом. Під соціальною мережею розуміється соціальна структура, що складається з безлічі суб'єктів з певною кількістю відносин. З появою і поширенням Інтернету з'явилися комп'ютерні соціальні мережі. Стосовно до Інтернету, соціальна мережа – це віртуальна мережа, що є засобом забезпечення сервісів, пов'язаних з встановленням зв'язку між його користувачем, а також різними користувачами та відповідними їх інтересам інформаційними ресурсами, встановленими на сайтах глобальної мережі [6, с. 1].

У 2007 р. американські дослідники сформулювали основні риси справжньої соціальної мережі, що зводяться до того, що користувачі можуть конструювати публічний або напівпублічний профіль, зазначивши список користувачів, з якими хочуть налагодити зв'язок та переглядати й передавати свій список контактів та списки інших користувачів системи [2, с. 32].